

Aðlögun fyrir nemendur með sérþarfir

Kennsluleiðbeiningar fyrir mismunandi stig Stöðumatsins lýsa því hvernig þú getur aðlagð Stöðumatið þannig að það virki fyrir nemendur með sérþarfir. Hér getur þú lesið þér til um hvernig þú getur komið til móts við nemandann í mismunandi aðstæðum og hvar þú getur fengið nánari upplýsingar.

Ef nemandi af erlendum uppruna hefur náms- eða félagslegar sérþarfir metur skólinn í samráði við foreldra hvort nemandinn þurfi aukinn stuðning innan skólans eða hvort sækja þurfi um annað námsúrræði. Skólinn getur fengið aðstoð varðandi athuganir/greiningar sálfræðinga frá skólaþjónustu viðkomandi sveitarfélags sem geta upplýst, ráðlagt og aðstoðað skólann með hvernig bregðast þarf við. Til dæmis:

- við sjónskerðingu með eða án annarra hamlana
- við alvarlega málhömlun
- við heyrnarskerðingu eða heyrnarleysi í sambandi við þroskahömlun
- við samþætta sjón- og heyrnarskerðingu

Athuganir eru gerðar af teymi sérfræðinga í samvinnu við kennara skólans og þá aðila sem þekkja nemandann best. Markmið athugana er að upplýsa og leggja línurnar um hvernig laga á námsumhverfið að þörfum nemandans.

Á heimasíðum mismunandi félaga og samtaka má finna upplýsingar og leiðbeiningar til þeirra sem vinna með börn með sérþarfir:

- <https://www.greining.is/>
- <http://hti.is/>
- http://lesvefurinn.hi.is/hvad_er_dyslexia
- <https://www.adhd.is/>
- <https://www.einhverfa.is/>
- <https://shh.is/>
- <https://www.midstod.is/>
- <https://www.throskahjalp.is/>
- <http://www.slf.is/>
- <https://www.tourette.is/>
- <http://www.umhyggja.is/>
- <http://www.serstokborn.is/>
- <https://www.barnaheill.is/>

Hvernig aðlögum við stöðumatið?

Skoðaðu upplýsingar um nemandann og hugsanlega Stöðumat einstaklings og viðtals- og skráningargrunn. Ef upplýsingarnar sýna að nemandinn hefur einhvers konar hömlun verður að aðlaga Stöðumatið.

Settu þig inn í hvernig þú getur aðlagð verkefnin þannig að nemandinn geti leyst þau á sanngjarnan hátt. Áskorunin er að laga verkefnið að þörfum nemandans þannig að verkefnið gefi þær upplýsingar sem til er ætlast.

Fyrir nemendur með lestrarerfiðleika getur þú til dæmis notað upplesinn texta.

Í Stigi 1 er einnig viðbótargrunnur fyrir nemendur með sérþarfir sem er ætlaður fyrir samskipti við forráðamenn nemenda.

Mikilvægt er að fjölmenningarleg nálgun sé höfð að leiðarljósi í greiningarviðtölum.

Aðlögun fyrir nemendur með hreyfihömlun

Ef nemandinn hefur skerta hreyfigetu er ástæða til að aðlaga hreyfiverkefnin. Þið getið gert aðrar hreyfiæfingar eða notað önnur tæki. Einnig má skipta verkefninu í hæfilega langar vinnulotur.

Aðlögun fyrir nemendur með taugasáfræðilegar sérþarfir

Hafa ber í huga þegar Stöðumatið er undirbúið að löng fyrirmæli geta verið erfið ef nemandinn hefur takmarkað vinnsluminni. Notið þá stuttar, einfaldar setningar í viðtalinu. Það getur einnig létt undir ef boðið er upp á fleiri svarmöguleika. Notið gjarnan myndir þegar við á.

Ef nemandinn á erfitt með að einbeita sér getur þú skipt Stöðumatinu upp í styttri vinnulotur.

Aðlögun nemenda með heyrnarskerðingu

Ef nemandinn er verulega heyrnarskertur eða heyrnarlaus getur það þýtt að hann hefur ekkert talmál. Þá er mjög erfitt að meta lestrargetu nemandans. Ef nemandinn kann táknmál frá heimalandi sínu er mögulegt að fara í gegnum Stöðumatið með táknmálstúlki sem getur notað sama táknmál og nemandinn. En þessa sérþekkingu er ef til vill erfitt að finna því hvert land hefur sitt eigið táknmál. Virk samskipti eru forsenda fyrir því að nemandi með heyrnarskerðingu geti tileinkað sér fyrirmæli í stöðumatsviðtalinu. Nemandi með heyrnarskerðingu þarf að geta „heyrt“ eins vel og mögulegt er til að geta unnið markvisst að verkefninu.

Hér koma nokkur hagnýt ráð sem geta létt undir með nemandanum:

- notaðu móðurmál nemandans
- sjáðu til þess að hljóðvistin sé eins góð og mögulegt er – huga þarf að utanaðkomandi hljóðum í umhverfinu sem truflað geta viðtalið
- tryggja þarf að hljóðnemi virki og að allt sé rétt tengt
- sjáðu til þess að nemandinn hafi vel virk heymartæki ef við á
- veldu sæti nálægt nemandanum þannig að andlit þitt og varir séu honum vel sýnileg
- veldu sæti undan ljósi þannig að nemandinn hafi bakið í hugsanlega birtu sem kemur inn í rýmið. Þá fellur birtan á þann sem talar og varalestur verður léttari.

Því betur sem nemandinn sér varir þínar og andlit þegar þú talar, þeim mun betur nemur hann hvað þú segir. Það sem nemandinn skilur ekki getur hann giskað á vegna samhengis. Tákn með tali getur hjálpað, sem og aðrar sjónrænar vísbendingar. Það krefst mikillar andlegrar og hugrænnar orku þegar nemandi á að lesa af vörum. Nemandinn getur orðið mjög þreyttur og þá er gott að taka hlé og forðast erfiðar aðstæður eins og hávaða á göngum þegar aðrir nemendur eru í frímínútum.

Aðlögun fyrir sjónskerta eða blinda nemendur

Ef grunur leikur á að nemandinn sé sjónskertur getur þú rætt við skólahjúkrunarfræðing eða annan fagaðila um aðlögun Stöðumatsins. Þú gætir þurft að láta stækka texta og myndir og skerpa liti og andstæður í verkefninu. Fyrir nemendur með mikla sjónskerðingu getur þú lesið upp textann og lýst myndunum. Ef þörf er á gætir þú beðið túlkinn að lesa upp textann áður. Hafðu í huga að upplesinn texti metur ekki lesskilning nemandans heldur einvörðungu hlustunarskilning.

Aðlögun stöðumatsefnis:

- stækka texta og myndir. Gert fyrir nemendur með miðlungs- eða mikla sjónskerðingu
- nýta stafræn hjálpartæki til að stækka texta og skerpa liti og andstæður
- nýta hlutbundið efni
- kynntu þér hvernig form og tæki nemandinn hefur notað áður til að lesa og skrifa
- gefðu lengri tíma ef 70 mínútur er of stuttur tími. Það getur tekið lengri tíma að lesa punktaletur en svartletur. Hugaðu þá að því að setja inn fleiri hlé eða skipta viðtalinu upp í fleiri lotur.
- láttu nemandann hlusta á texta, gjarnan oft en einu sinni. Túlkurinn getur lesið textann
- lýstu myndinni alls staðar þar sem hún skiptir máli við lausn verkefnisins

Svona getur þú lýst mynd skref fyrir skref:

1. Bakgrunnssupplýsingar
 - a. Segðu hvað er á myndinni
 - b. Það fer eftir efnisinnihaldi um hvers konar mynd er að ræða, s.s. ljósmynd, vatnslitamynd, olíumálverk, teiknimyndasaga eða textablöðrur
 - c. Ef um línurit eða graf er að ræða, byrjaðu þá á að lýsa því hvers konar graf eða línurit það er
2. Yfirlit
 - a. Lýstu flæðinu og samhenginu. Óskýrar setningar eða orð hjálpa ekki nemandanum
 - b. Segðu nemandanum hverju grafið eða línuritið lýsir
 - c. Lýstu umhverfi og aðalpersónum í til dæmis sögum og bókum
 - d. Lýstu stærðarhlutföllum, gjarnan með líkamann eða þekkt hugtök sem mælikvarða
 - e. Tilgreindu staðarlýsingu með forsetningum

3. Lýstu myndinni í smáatriðum

- a. Lýstu öllum smáatriðum eins nákvæmlega og hægt er með algengum orðaforða
- b. Ef um er að ræða línurit eða graf heldur þú áfram að lýsa myndinni í mismunandi hlutum línuritsins eða grafsins

4. Samantekt

- a. Lestu alltaf yfir þinn eigin texta og gefðu nákvæmar aukaskýringar

Veittu viðbrögðum nemandans eftirtekt:

Nemendur af erlendum uppruna geta hafa upplifað áföll og þá er mikilvægt að taka tillit til þess í Stöðumatinu. Erfiðar upplifanir geta leitt til áfallastreituröskunar (PTSD) sem geta gert nemandann pirraðan, hræddan og kvíðinn og leitt til einbeitingarskorts.

Stundum getur verið erfitt að meta hvort það eru sérþarfir nemandans eða aðrir erfiðleikar sem gera það að verkum að hann á erfitt með að fara í gegnum Stöðumatið. Hafið þá í huga að einkenni sem koma fram í stöðumatsvinnunni sem líkjast sérþörfum geta verið dæmi um áfallastreituröskun.